

Судије и тужиоци заиста су мученици

Србија мора много, много да ради да би могла да се опише као претежно правна држава, каже за „Дневник“ Драгана Бољевић, председница Друштва судија Србије и генерални секретар Европског удружења судија и тужилаца МЕДЕЛ, коментаришући најаву да ће у преговорима са Европском унијом прво бити отворено поглавље „Правда, слобода и безбедност“.

– Испуњење услова из поглавља о правди и правосућу најважније за саме грађане Србије, владавину права и доступност правде оличене у независном судији – напомиње Драгана Бољевић.

● **Како нашу реформску причу „читају“ ваши европски саговорници?**

– Слика коју су у МЕДЕЛ-у имали још 2009. године поводом реизбора судија, није се уопште разликовала од закључка који је тада имала и ЕУ – да је урађено нешто што није у складу са стандардима. Они све време прате дешавања и још немају уверење да је та тешка ситуација поправљена. Знајући да, кад се једном таква пракса пробије, може да буде веома заразна и да се пренесе и на друге државе, посвећују томе заиста велику пажњу јер је сталност судијске функције, а коју реизбор девастира, битан елемент независности. Другим речима, у МЕДЕЛ-у практично бране право грађана својих држава да имају судију незаплашеног и независног јер једино такав може да пружи право на правично суђење, да се бори против корупције и свих зала савременог света. Истовремено, нема ничег што се променило ни у поступању Високог савета судства у ревизији реизбора судија од августа месеца прошле године наовамо. Напротив, ствари су се погоршале.

● **Ипак, извештај о напретку Србије за 2011. позитиван је и за област правосуђа, што је чињеница на коју, разумљиво, указује Министарство правде?**

– С тим у вези имам неколико напомена: у таквим документима се обично користи дипломатски речник. Србија је заиста донела огроман број закона ради усаглашавања са европским, у Европској комисији имају агенду која треба да буде попуњена и они, што се каже, чекају шта је од тога урађено, а шта није. Истовремено, њихове оцене понекад и нису руковођене само или уопште стручним ставовима, већ су често политичке. Одмах након што је изашао Извештај о напретку за 2011, рекла сам да је, нажалост, ЕУ, када је давала тај извештај, у ствари на неки начин подредила само питање у Србији решавању једног јединог, а то је „косовско питање“. У сваком случају, из реакција које сада долазе из Европе види се да је ЕУ схватила да је тај, да тако кажем знак добре воље, злоупотребљен од стране Министарства правде, које непрестано прича да све што се дешава у српском правосуђу јесте због тога што је урађено у сагласности са ЕУ или са њеним знањем. Међутим, колико год да је формулација била ублажена у Извештају о напретку, сада је јасно стављено до знања да Министарство правде треба озбиљно да размишља о томе како да поправи стање у правосуђу.

● **Чини се да има различитих тумачења изјаве шефа Делегације ЕУ у Београду Венсана Дежера, о томе да је Европа чврста у ставу да Србија мора да настави реформе и унапреди правосуђе?**

– Та изјава господина Дежера уопште није тешка за тумачење. Она јасно говори о томе да има низ пропусти у реформи правосуђа и да управо због тога мора стање да се поправи. Да је стање тако дивно као што каже наша министарка правде, онда бисмо могли да отворимо и затворимо поглавља 23 и 24 и да одмах уђемо у Европску унију.

● **Шта је, по вашем мишљењу, суштински проблем?**

– Мислим да судије, и оне које су 2009. изабране први пут и реизабране – а у правосуђу сам од 1984. и од 1988. као судија – никад нису радиле у тежим условима. То закључујем не само због тога што се често и драстично мењају закони, чак и системски, на при то-

ме нису квалитетни, нити међусобно усаглашени па их треба тумачити, већ и што је смањен број судија, судског особља, али и тужилаца, а прилив предмета се повећава. Уз све то, притисци овакве врсте, каквим су изложене садашње судије и тужиоци, заиста никада раније нису постојали у српском правосуђу. Морам да кажем да су судије и тужиоци у Србији заиста мученици.

● **У јавости се чују и ставови да су носиоцима правосудних функција у реформи обезбеђени сви законски предуслови за ефикасно поступање и професионалну независност?**

– Тачно је да су сад донети закони који по сваку цену омогућавају ефикасност. Али то апсолутно значи да грађани неће моћи да остваре право на правично суђење. Односно, да ће они грађани који имају новца и који буду могли да се снају у таквим условима, можда и добити заштиту неких својих права, али грађани који немају пара остаће на ледини, без правичне судске заштите. Такав ефекат је извесан због тога што су закони прављени тако да ће грађани, у зависности од материјалног положаја, имати различиту правну заштиту, што је апсолутно недопустиво.

Друго, почев од Устава Србије произлази да судије у много чему нису обезбеђене у погледу независности. Уставом је прокламована подела на три гране

власти, те да је судска власт независна у односу на извршну и законодавну, а имате ситуацију да све чланове Високог савета судства бира Народна скупштина, па онда судије на прву функцију, као и председнике судова. Правосудни системи морају бити такви да институционално гарантују судији независност. Ни у једној нормалној држави се независност правосуђа не остварује тако да се тражи од судија да буду хероји, односно да се судија сам бори за своју независност у једном законски и фактички несређеном систему. Појединачно може неко да се покаже као независан у свим условима, али тај много ризикује и много губи. Бојим се да смо од остварења прокламованих реформских циљева још веома далеко, ако не и даље него 2009. године.

● **Како у контексту целе приче разумети ваше „одрабане ставове“ о случају судије из Пожаревца који је дозволио застареваше процеса Марку Милошевићу због пребијања „отпораца“?**

– Мени ту није тема сам случај, већ очигледни притисак министарке правде и државног секретара и њихова пристрасност у односу на једну страну у том случају, а то је просто недопустиво и не сме да постоји. Министарка правде и ресорни државни секретар показали су невероватну дозу агресивности у односу на поступајућег судију, а потом и на веће у Апелационом суду. Сада кад је Апелациони суд нашао да одлука није незаконита, онда су се огољено бацили на то да треба судију разрешити због тога што је поступак застапео. Питање да ли је судија радио на начин да неки предмет застари или не – то је ствар оцене суда а не државног секретара или министра правде. Они треба да се понашају државотворно, па ако сматрају за потребно и да иницирају адекватан поступак, али не смеју да унапред на таламбасе ударају тако нешто, јер тиме непрестано дестабилизују правни систем и продубљују неповеће грађана. То није и не може бити реформско понашање.

■ Јаска Јаковљевић